



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Honorati Fabri, Societatis Jesu Theologi,
Apologeticus Doctrinæ Moralis Eiusdem Societatis**

Fabri, Honoré

Coloniæ Agrippinæ, MDCLXXII

In præliminarem Epistolam, Commentariolus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94565](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94565)

mentum est, & a subiecto suppositio; ac proinde
 sed iniquis, Apologia Valeria-
 ni & prolat; ita est, sed chimerica; defendit se
 non de; at nullus eum offendit; accusationes re-
 bus multa recriminatione, sed nullus accusat,
 reus auctore; extat apologia sine actione, que-
 reat injuria, bellum sine hoste. Denique Valeria-
 ni Theologum esse, non inficior; at celebratissi-
 mum celebratissimum esse, nunquam audieram:
 quid enim celebrem illum reddere potuit? & verò
 hoc mihi valde mirum accidit; pauci enim sunt libri
 deestantibus editi, in quibus res Theologiæ dis-
 cussæ, quos diligentissimè non lustraverim,
 tamen in iis Valeriani nomen etiam inter
 homines vobis non legere contigit, nulla unquam
 illius in Academia lyncæ, in quapiam
 fœderata; accedit, quod nonnulla ejusdem Va-
 leriani opuscula, que in meas manus venerunt, vi-
 rum eximium & celebrem, quàm dicis, vix
 multiplex de luce mentis libellum edidit, ipsis
 rebus obsecutorem, de vacuo alterum, vacuum
 non tamen præterquam quod aliorum inventa si-
 bi reddidit, nimium experimentum mercurii in e-
 recta fides emans, quod tamen primus omnium
 de libello Torricellii invenit; præterea in eodem
 libello, ipsum hystule segmentum vacuum, vel
 arripitur, locum sine locato esse, asserit, &
 fœderata perinde conatur; constat enim vacuum
 non esse, multum sibi sibi atrogat, eo quod singula-
 rium modelis prorupit, Merfeno teste in 1. præ-
 fatione. Notarum observationum, ut nec apud A-
 ristotem, nec apud illius interpretes, seu Græcos,
 seu Latinos, vel tantulum veræ Philosophiæ inven-
 ri potest: castigat etiam ibidem Merfennus illius
 negligentiam, alioquin in ejus laudes effusus, quam-
 quam opinor, ironice, quod Mercurii gravitatem
 gravitasque dodecuplam esse statuat; in quo cer-
 te hallucinatur, cum illa sit multo major, illum igitur
 omnis gratia, magnum Theologum ultrò di-
 cas, nemo tamen celebratissimum esse admittat;
 Melancthonem Apostolicum libenter agnosco,
 quamquam Apostolica detractantem imperia, & li-
 berum locum editis, contendentem, se ad obsequen-
 tiam Apostolicis decretis minimè teneri; bonum cer-
 te Apostolicum, seu Missionarium Apostolicum: &
 hanc titule.

verum etiam Sanctorum Patrum loca & Sacri Tex-
 tus oracula, ad hunc ipsum finem in finitum sen-
 sum deflexa adhibeatis: Calvinus Augustinam, a-
 lios, Lutherani & Anabaptistæ, nihil nisi Sa-
 crum Textum crepant: ut ut sit, in nostrorum au-
 ctorum mensem, falcem vestram temerè mittitis; li-
 cèt enim aliis in rebus inter se nostri plerumque
 dissentiant, in iis tamen, quæ sunt divinæ fidei,
 Doctores Catholici ita inter se conveniunt, ut ne
 unus quidem ab alio dissentiat; ab hoc more alie-
 ni estis; vix duos ex vobis reperiri liceat, qui de fide
 conveniant; nec mirum, cum enim singuli priva-
 to spiritu ducantur, in quo vivam suæ fidei regu-
 lam statuunt, & cum privati spiritus diversi sint, di-
 versas etiam regulas esse necesse est. In scriptura,
 inquit, certam fidei regulam habemus; regulam
 certè, sed non vivam; nempe scriptura illa conti-
 net, quæ revelata sunt, ut fœderatur ultrò omnes
 Catholici; sed si de hac ipsa scriptura, vel de lo-
 corum difficultum sensu, controversia oriatur;
 (non negas opinor oriri quotidie) quis arripit me
 doceat verum & legitimum sensum à spurio & fal-
 so distinguere? sed hæc mitto, ut tuis vestigiis in-
 stam; subijcis enim, Apologiam Valeriani Magni
 contra Jesuitarum imposturas, in tuas manus venis-
 se, unde luculenta testimonia eruiere possis, idque
 nullo negotio, quibus irrefragabiliter demonstres,
 Ecclesiam Romanam hodiernam, veram Christi
 Ecclesiam non esse. Ostendam infra, mi Christiane,
 non modò illud à te non demonstrari, sed ne
 quidem ullâ probabili ratione probari; quod ut
 facilius expediam, eandem refutationis methodum
 inibo, quam in actione tua inisti, adscriptis scilicet
 paribus numeris, ita ut singuli singulis respondeant.

§. I.

Primo loco & ante omnia, dicis exemplaria Va-
 lerianæ apologiæ ita subducta, nec non suppressa
 fuisse, miris malisque Jesuitarum artibus, ut jam
 illius copia vix paucis fieri possit. Sed hoc eadem
 facilitate à me negatur, qua sine teste omni que pro-
 batione à te adstruitur: Liber editus est reticito lo-
 ci & typographi nomine, citra ullam doctorum
 approbationem, & superiorum licentiam; haud se-
 cus, quàm alii libelli famosi in lucem prodire so-
 lent: quamobrem, cum vanalis non proster, fal-
 tem in civitatibus Catholicorum, quis enim Bi-
 bliopola in eas pœnas incurrere non metuat, quæ
 per leges contra libellos famosos, eorumque au-
 ctore latas, statuuntur; cum etiam furtim & clam,
 pro more, distrahatur, nihil mirum, si non veniat
 in multorum manus: quod autem Jesuitæ illum
 suppressi curarint, falsissimum est; sine teste nihil
 tale admitto; tu partes auctoris agis; hoc tibi pro-
 bandum, quod adstruis; nullam enim suspexit, aut
 nullius fidei homo, fidem meretur, nisi ea prober,
 quæ dicit. Unde est, quod tuæ demonstrationi malè
 ac pessimè augurer, quam ita malè statim
 initio adornas, ut à fœdissimo men-
 dacio exordium ducas.

33(1)33

IN PRÆLIMINAREM

Epistolam Commentariolum.

Hæc sanè eruditum agis, illud que tuum consilium
 equum, quo Christi & Pauli exemplo, multi ex san-
 tis patribus usi, ut Gentilium errores confutarent,
 eundem testimonium contra ipsos adduxerunt; il-
 lud enim, quod subdis, Catholicorum castra hoc
 generis oppugnata, immò expugnata fuisse
 à Joanne Gerardo, & Joanne Georgio Dor-
 theo, veritate alienum est; hoc quidem adstruis,
 quod tuis fuit, eos tamen fœdissimos eventus, & The-
 ologorum omnium ludibrio exposuerunt: quid enim
 superidolum excogitari possit, quàm id, quod
 Doctores scilicet Angelici & magni Bellarmi-
 niensis, Catholicam fidem expugnari; sed
 hoc sanè, cui hoc mirum accidit, cum vobis id ma-
 le ostendit, ut non modò recentiorum Catho-
 licorum scriptis in alienum sensum detortis, do-
 ctore Catholicam, perperam licet, impugnetis,

§. II.

Hoc exordio præmissio, ad narrationem te accingis, & breviter exponis congressum Rheinfellæ habitum inter Valerianum & Haberkornium, in quo præfatus Valerianus hæc protulisse fertur. *Candidè fatemur, non extare argumentum Catholicum ex sacro textu, quod inferat hanc thesim. Post etatem Divi Petri, Pontifices Romani successores ejus habent auctoritatem infallibilem in proponenda ac declaranda universa Ecclesiæ, ex Cathedra, fidei Christiana doctrina. Hanc inquam thesim non quimus inferre ex solo sacro textu, sed neque ab auctoritate Iudicis Ecclesiastici possumus præstare, sine argumento theologico confirmare illam thesim; nos enim inter decreta Ecclesiastica fidem concernentia, nullam scimus, quod Pontifici Romano expressè tribuat infallibilitatem auctoritatis.* Hæc narratio exordio planè contentit; ut enim hoc ex falsis compositum est, ita illa ex repugnantibus contexta, quod miror, à Rostochienli Theologo non animadverti; nempe hanc thesim esse de primatu Romani Pontificis, expressè habetur in dicta Apologia pag. 10. & 26. & passim alibi; Immo paulò ante præmiseras, postulari tantum, ut unus primatus Romani Pontificis confirmetur, siquidem eo concessio, securi communiamus in fide cum illo: *Candidè fatemur, & cætera, ut supra, hoc posito, en tibi repugnantia; hanc thesim, inquis, pro Valeriano, ab auctoritate Iudicis Ecclesiastici confirmare non possumus; probamus tamen, ut ais paulò post, ab auctoritate Iudicis Ecclesiastici has septem propositiones, quarum secunda est, Pontifex Romanus primatum tenet in universum orbem. Probamus, non probamus, probare possumus, probare non possumus, nunquid hæc repugnantia non sunt?*

Hic etiam duo adverto & adnoto; primum est, te ac tuum Valerianum crassissimo errore teneri; Theosis enim, quæ hic apponitur ad infallibilitatem, ut vocant, Romani Pontificis, in declaranda totius Ecclesiæ doctrina fidei, spectat; hanc autem confundis cum ejusdem primatu, licet duo sint omnino diversa; nemo enim Catholicorum est, qui primatum ut dogma Catholicum non teneat & credat; non tamen ita forte omnes prædictam infallibilitatem, de quo aliàs tecum, & cum aliis paulò fufius agam; alterum verò est, quod jam Celsissimus Princeps Ernestus Landgravius in sua ad Valerianum Epistola observavit, Valerianum initio dixisse, prædictam thesim ex Sacro Textu probari non posse, infra verò ita correxit, *ex solo Sacro Textu*: ut autem aliquis Auctor castigeretur, necesse profectò non est, ut cuncta ab eo prolata, aut scripta, censura & nota digna sint; vel unica propositio ad hunc finem sufficit; quælibet enim propositio seorsim consideratur & discutitur, alioquin nullus unquam liber configi posset, cum fieri non possit, quin aliqua bona contineat: immò Hæreticis vestris hoc fatiis solemne est; ut vel casu, vel quod facilius crediderim, data opera, repugnantia involvant; quam multa in Luthero & Calvino, quibus alios Novatores adjungo, inter se repugnantia invenies. Prima igitur illa Valeriani propositio, *Primatus Romani Pontificis ex Sacro Textu probari non potest*, censura & nota est digna; licet alia, quàm postea subiunxit, *Primatus Romani Pontificis ex solo Sacro Textu probari nequit*, utcumque defendi possit; prior tamen seorsim consideratam censuræ & notæ non eximit; nihil enim obstat, eundem auctorem

non diversa modò, verum etiam repugnantia docere; exemplum tibi suggero: fac aliquem hæc propositionem tueri, *homo non constat ex anima rationali*; nemo certè inficiabitur, quin Hæretica censenda sit? licet alio loco hanc habeat, *homo constat ex corpore & anima rationali*, vel hanc, *homo non constat ex sola anima rationali*, comparata istis propositionibus cum propositionibus Valeriani, videbis, patrem esse utrumque rationem; sed pergamus.

§. III.

Hanc Valeriani assertionem ita bilem Jesuitis movisse dicis, ut Joannes Rosendallus, qui Principi Ernesto à confessionibus erat, libellum ediderit, in quo, erroneam doctrinam Valeriano affirmat, quasi is dixisset, Primatum Pontificis ex Sacro Textu probari non posse; eumque cum sociis Capucinis malignè traduxit, quasi hi doctrinam hæreticam prædicto Principi ejusq; nobilissimæ conjugii indicassent. Contra hunc libellum, non nemo ex Catholicis Apologiam pro Valeriano edidit, quæ tamen Coloniæ flammis tradita est; imò ipse Valerianus contra Jesuitas calumiam strinxit, edita epistola ad theologiæ Ruthenæ, quæ ut in Casaris & Pontificis aliorumque Principum manus veniret, idem Valerianus, ut ipse testatur, impensè procuravit, ut obtinuit. Hæc summa eorum est, quæ nunc, frater prolequeris: res autem ita gesta est, prout Celsissimus Landgravius in sua ad Valerianum Epistola pisp mandata ingenue testatur.

Sebastianus Kurtius Calvinianæ sectæ minime libellum vulgarat contra Doctorem Catholicum, in quo fœdissimè Catholicis hoc nomine puelliter insultabat, quod juxta Valeriani sententiam, ex actis congressus Rheinfellæ peripicuum, Primatum Romani Pontificis, ex Sacro Textu probare non possent: & cum Celsissimus Landgravius Heermannus Principis Ernesti frater, ejusdemque cum Kurtio sectæ, sibi omnino persuaderet, prædictum libellum refutari non posse; Ernestus, qui per id tempus fortè aderat, & ægre, immò ægerimè ferebat, fratri natu majori impolitum fuit, Rosendallum quem in Hassiam secum duxerat, nixè rogavit, ut breviter & solidè, more suo, errat enim vir apprimè doctus, Kurtianum opusculum refelleret; Rosendallus Principi morem gestit, scripto libello, in quo hæc habet, Valerianus tamen nunquam appellato. *Quando aliquis Catholicus auctor in modo ratiocinandi, ex ignorantia, vel inconsiderantia, aut ex alio defectu, aliquid scribit, quod alicui scribendum fuerat, id Hæretici sic præstare accipiunt, quasi id non proveniret ab aliquo particulari homine, sed universaliter à Catholicis; hac ratione non debemus citari tantus rumor, ex eo quod aliquis existimavit, non posse ex divinis probari primatum Romani Pontificis &c.*

Hæc tota est calumnia à Rosendallo, & ab universa Societate Valeriano, ut ipse toties ingenue, per summum scelus afficta; hæc illa studiosum & universalis traductio; & sanctè juro, nihil aliud à Jesuitis contra illum de hoc argumento Theologico editum fuisse; licet ab eo tempore, varii libelli famosi ob hanc dumtaxat offensionis suspitionem umbram, tum à Valeriano, tum ab aliis ejus grati contra Jesuitas vulgati fuerint; unde fortè nonnulli

Itaque si tecum, tuique similibus agam, contenda-
dam ultro, Primatum Romani Pontificis ex solo
sacro textu sufficienter deduci, semotis etiam tra-
ditione.

ditionibus, quamvis illæ quoque suppetant; ex iis scilicet verbis, quæ dicta sunt Petro, ejusque successoribus, nimirum Romanis Pontificibus; nempe in persona Petri, ejusque successoribus dicta esse, Ecclesia docet, ex communi Patrum consensu; facit textus non crudam modò literam, verum etiam sensum complectitur; sensum porro verum & legitimum accipio ab Ecclesia, atqui juxta sensum Ecclesiæ, in persona Petri, omnibus ejus successoribus dicta esse, omnes Catholici credunt; iisque non generatim, & in abstracto, ut ajunt, sed in concreto, nimirum iis, qui re ipsa Petro successuri erant; iis, inquam, notis & competitis; nihil enim prorsus ignotis & incompetitis dicta fuisse juvaret; igitur ex solo sacro textu, juxta legitimum illius sensum, quem ab Ecclesiâ accipere dumtaxat possum, juxta mentem omnium sanctorum Patrum, fœmota etiam traditione, fœmota item Concilio Florentino, primum Romani Pontificis deduco.

Sed, inquires, cum Valeriano, in sacris literis, nulla Romani Pontificis sit mentio; scribi non debuit, quod notorium erat; tam autem nobis competentum & notorium est, Romanos Pontifices successisse Petro, quàm notorium Alexandrinos successisse Marco, Hierosolymitanos Jacobo, immò Cæsares Augusto: scio, aliquos levioris licet armaturæ, super hoc litem movisse, quæ tamen inanis est, & si quid in ea momenti esset, relictis aliis, in quibus adversarii nostri valde laborant, hanc præsertim ac præcipuè urgerent, & intra hujus propugnaculi septa, satis serutos putarent: sed profecto pueret illos, de re notoria disputare; non obstat igitur, nullam in sacris literis Romanorum Pontificum expressam mentionem factam esse, cum in expressa Petri, illorum mentio facta esse censetur; ita prius, quando Apostolis Christus remittendi peccata potestatem fecit, seu consecrandi, faciendæque Eucharistiæ, item baptizandi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, succedentibus Episcopis & Presbyteris eandem potestatem dedisse censetur: illud Christi, *Ego dico vobis, diligite inimicos vestros*, non tantum Apostolis & discipulis, sed omnibus Christianis dictum esse, credendum est; mihi scilicet, & tibi, licet nec tui, nec mei in sacro textu expressa mentio fiat; illud item, *diliges proximum tuum*, ut prædictus Rosendallus optimè observat, me docet, teneri me ex sacris literis, Valerianum diligere, in his tamen nulla Valeriani expressæ sit mentio: itaque haud dissimili modo, licet Romani Pontificis & successorum Petri nulla expressa mentio fiat, ita tamen verba illa Christi Petro dicta sunt, juxta sensum Ecclesiæ, & SS. Patrum, in quo, ut jam dixi, facit textus accipiendus est, sensus enim est anima literæ, ut etiam illius successoribus dicta esse constet; successores autem Petri æquè perspecti sunt & notorii, ac successores Augusti; igitur ut Primatus Petri ex solo sacro textu habetur, ita & Petri successorum Romanorum Pontificum, juxta verum & legitimum sensum illius textus; nec, opinor, ullus Catholicus refragetur: dato enim, quòd ex solo sacro textu habeamus, primum à Christo, tum ipsi Petro, tum ejus successoribus collatum fuisse, ut concedit ultro Valerianus *apolog. pag. 31.* & cum notorium sit, Romanos Pontifices esse Petri successores, inde necessariò sequitur, penes Romanum Pontificem Primatum esse; nec obstat,

notorium illud ex sacro textu non haberi, si cut non habetur ex sacro textu, quòd Valerianus à Christo redemptus fuerit, cum quòd is, quem Antiocheni, vel Romani viderant, esse Petrus, dum scilicet Petrus esset in vivis; sed hæc constant ex evidentiâ objecti, nec ulla probatione indigent; constant inquam visu, vel auditu, vel conceptu rei per se notæ; nempe habeo ex sacro textu, omnem hominem redemptum à Christo fuisse, & cum mihi constet, Valerianum esse hominem, habeo etiam ex sacro textu, Valerianum à Christo redemptum esse; habeo ex sacro textu, Petrum esse Christi Vicarium, & supremum Pastorem, itemque Petri successores; cum autem Antiocheni, vel Romani notorium & perspectum esset, talem hominem, quem videbant, videri gratia, esse Petrum, ex sacro textu habeo, illum hominem esse Vicarium Christi; cum etiam nobis notorium & perspectum sit, Romanos Pontifices Petri successores esse, habemus etiam ex sacro textu, primum iis collatum fuisse: sic non habeo ex sacro textu, vocem hanc, *passe erit me hoc*, vel illud significare, sed ex Grammatica, & linguæ Latine notitia; itaque, ut cætera omittam, ne sim prolixior, constat, illud ex sacro textu probari, quòd vel in sacris literis expressum est, vel notum & perspicuum, in eo, quòd expressum est, contineri, juxta legitimum sacri textus sensum, eum scilicet, quem agnoscit Ecclesiâ, & nobis proponit.

§. IV.

Subnectis paulò post adversus Valerianum, quendam sub persona Lutherani, & ficto Severi Jocoli medii nomine, severiorem censuram edidisse, quam tamen ipse Valerianus Jesuitam fuisse asserit, atque adeo ipsum Rosendallum; Jocolum scilicet illum, quem sine joco Romæ extinctum fuisse dicit, quòd quàm à vero alienum sit, non modò ex multis erroribus, quibus libellus scatet, & doctrinæ hæreticæ, quam continet, quæ ab homine Catholico defendi & tradi non poterat, verum etiam ex authentico testimonio, quòd ad calcem epistolæ suæ typis mandata Princeps Landgravius attulerit, ex quo perspicuè constat, illius libri auctorem fuisse Rectorem Lutherani Gymnasii Getavensis in Voldtlandia: crimine ab uno disce omnes, sed est potius, quòd te accusem, Christiane, qui opusculum illud Pontificio, seu Catholico tribuis, cum tamen probè scias, præfati Rectoris Lutherani scilicet hominis esse, nempe Celissimus Ernestus epistolam suam edidit anno 1661. mense Junio, tu verò Confessorem Valerianum edidisti anno 1662. cum autem argumentum illud discuteretur, fieri non potuit, quin prædictam epistolam, quæ argumentum illud propemodum exhaustit, ad rem mitti procuraveris, & ex ea didiceris, quid fuerit auctor illius censuræ, quæ sub ficto Jocoli Severi nomine prodierat.

Attexis deinde fragmentum cujusdam epistolæ ad Valerianum scriptæ à quodam illius amico, à quo sit certior, cujusdam Bibliopolæ nomine, modicam spem esse distrahendi libros ab eo compendiosos, ex quo illos quidam N. invisos & suspectos reddiderat, quem addit secreto spargere, doctrinam illius de primatu, auctoritate Apostolica quam primum confingendam: si hunc modum adornam

hæc ex pag. 3. *apolog.* non 34. ut scribis, excerptisti, & hæc in Celsissimum Landgravium cadunt: itane verò humilis fraterculus talem virum natalium nobilitate, armorum gloriâ, virtutum omnium splendore totifere Europæ conspicuum? Malim tamen Ernesti dictis & scriptis stare, quàm tuis, vel etiam ipsius Valeriani, quem tanta animi impotentia eò adduxit, quantam aliàs, in hoc saltem genere, vix invenies; dolet tamen, & graviter exposulat de calumniis à Jesuitis sibi affictis, dum hi silent, & nemutire quidem videntur, ut sanctum hoc Christianæ patientiæ & modestiæ exemplum mundo exhibeant; silent, inquam, dum Valerianus illos immisericorditer lacerat atque proscindit, appellatque tyrannos intolerabiles, nebulones spectatissimos, impudentissimos mendaciorum Architectos, divini Decalogi everfores, divinarum, humanarumque legum violatores, apertos hæreticos, convictos Atheos, insignes sycophantas; hæc scribit Valerianus, hæc clamat atque ingeminat, & sanctè jurat, hominesque Deosque etiam in penam capitis, attestatus. Sed unica negatio, unum dumtaxat, *nego*, rem istam conficit, & diluit objecta; quis enim reus non esset, si accusatio sola omni probatione destituta sufficeret illud certè apud omnes gentes, & nationes etiam barbaras, solemne, ut omnis accusatio, citra omnem probationem, non modò injusta, verùm etiam inepta censeatur; absit autem, ut Christianos inter id locum habeat, quod ne inter Turcas quidem & Persas locum invenit.

§. VII.

Jesuitis etiam imputas, quòd decretum à generali Congregatione de propaganda fide procurarint, quo cavetur, ne quis Missionarius Apostolicus quidpiam typis mandaret absque ipsius S. Congregationis expressa licentia; hoc inquam Jesuitis imputas, cum Valeriano tota passim apologia. Rem sanè lepidam, Christiane, perinde loqueris post Valerianum tuum, atque si regestum Romanum penès te esset, & vivæ vocis oracula fundere posses; detrectas liberè fidem Pontifici ex cathedra loquenti, ut ajunt, dum vel Lutherum, vel Calvinum, vel Novatorum doctrinam ut blasphemam & hæreticam damnat, & vis, tibi garrienti, nec non Valeriano, ut mitissimè loquar, somnianti, vis, inquam, tibi aniles fabulas enarranti ab omnibus fidem haberi.

Dicis, hoc procuratum fuisse à Jesuitis, apertum mendacium est, nec enim, ut fortè tibi persuades, Jesuitæ tanta pollent auctoritate in dicta Congregatione, quanta opus esse constat, ut ab ea contra Missionarios Apostolicos tam facilè, quàm putas, decreta extorqueant. Deinde demus hoc, præfatum scilicet decretum à Jesuitis procuratum fuisse; quis hoc illis vitio vertat? furebat, tonabat, grassabatur in eos Valerianus, in suis libellis contra illorum Societatem scriptis, ac per totam Germaniam sparsis, ultimum Jesuitis exterminium, nec non extrema omnia minabatur; cur amabò Jesuitis non liceat esse sui defensoribus? ad legitimum Judicem confugere? & ab eo tandem obtinere, ut modum ponat, & Valerianum coërceat? Hoc prudenter, & quidem jure suo Jesuitæ facere potuissent: non fecerunt tamen, sed raro Christi Servatoris exemplo, eo tempore, quo in Gallia, Belgio, Germania, à Valeriano & aliis multis, immò à nonnullis in Italia, atrociter vapulabant, tacendum prorsus, & rarum, ut dixi, illustis patientiæ exemplum toti Ecclesiæ præbendum esse duxerunt.

Quòd autem pag. 81. subnectit Valerianus, nihil vehementius confirmare Jesuitarum imposturam, præfato decreto ab iis procurato, quod est, inquit, prædamor hæreos & infandorum scelerum: Minor, in sani hominis mentem hæc cadere! Sacra Congregatio prædictum decretum condidit, silentibus si ne quidem mutientibus Jesuitis: inde igitur illorum imposturæ maximè confirmantur, & hoc veluti sigillo Apostolico hæreos, & infandorum scelerum Valerianus damnatur: Logica, opinor, atque Christiane, quid amabò de illa consequentia censes? cujus sanè, non dico trioboli Logicum, sed quemlibet hominem sui compotem puderet.

§. VIII.

Inde, inquis, Valerianus pessimè audire cõpmissa videlicet à Jesuitis alarè famà, regna & provincias celerimè pervasura, accersita etiam in hunc finem tot scholarium opera; quapropter Valerianus apud S. Congregationem, & Pontificem per totum sex annos impensè instittit, pro licentia scribendi adversus Jesuitas; sed cuncta incassum, nunquam enim illam obtinere potuit. Imponis, Christiane, cum tuo Valeriano Jesuitis, cum ne unus quidem ex illa Societate, quod omni asseveratione affirmo, Valeriani famam notarit: quod verò addis adhibita scholarium operà, luculentum mendacium esse, pronuncio; estque, quod pudeat ingenium hominem, hæc anilia commenta adeò constanter asserere, quamvis omni, etiam minimo probatissimo adminiculo destituta: uni sibi Valerianus impunit, si nonnihil labeculæ ejus famæ aspersum & illatum est; ipse ipse sibi nocuit, ac seipsum propriis armis confixit; quam enim opinionem homines sapientissimi de illo, etiam Missionario Apostolico, & ætioris instituti homine haberent, qui sola, & equè vanissima suspitione fretus, & in extremum foret actus, spretis majorum & superiorum imperiis, contra viros innocentissimos, ne mutientes quidem, quibus nullam unquam injuriam acceperat, quipotius illius sanctissimus Ordo meritis honoris & observantiæ officiis cumulatus fuerat, ea sententia non dubitavit, & fatigatis ubique prelis, in lætæ edere, quæ vel Lutherani tui similes, vel Calvinistæ, vel alii Novatores, alioquin petulantissimi in hoc genere, scribere & typis mandare veriti essent: hinc certè malè audiit Valerianus, neque ad hunc finem alia quapiam Jesuitarum arte opus fuit.

§. IX.

Sortem hanc, inquis, in Ecclesia Papistica expressus est Valerianus, juxta ductum ipsius Apologice positam. At si cæcus cæcum ducat, ambo in ruinam cadunt; pessimo duce & ductu Christiane vitæ quid mirum igitur, si vel incogitans in crassissimos errores animi impegeris; quid enim, quævis apologia illa, nisi inexhausta calumniarum fontis, plena convitiarum synopsis, fœda mendaciorum collectio, exquisitum atrocioris maledicentiæ compendium, petulantis scena proterviæ, inveterati odi prototypon, alterum theatrum Jesuiticum, solennis iustitiae, accusatio injusta, æternum perturbati & impotentis animi monumentum; opusculum sanè aculei horridum, felle potius & toxico, quàm atramento exaratum; in quo nullus innocentiae, veritatis, justitiæ, religioni & modestiæ locus relinquitur; in quo

omnia ferro miscetur & igne; ferro, inquam, multa
 ferreae sperato; igne verò cum multo ite calore,
 sed ab igne omni luce benigna, in quo furibundus
 accenditur, sed innocentes; multa imponit, sed
 nihil probat; haecum appellat & ingeminat, sed
 clarescit; multa dicit, animo fortè bono, Deus
 clarescit impotenti, siquidem impote: Christiane, quid
 tamen hoc ducit & ducit? age verò, si talis est, in-
 quies, Apologia, cur eam Jesuitarum quispiam refu-
 tationem non susceperit? quid quæso in ea, quod refu-
 tationem superat? vel, ut verius dicam, quod refuta-
 tionem dignum sit; quamquam Celsissimus Princeps
 resistit: dicam etiam, quod res est, ut ea, quæ per
 se non sunt, nemo probanda suscepit; ita illa, quæ
 illa esse palam constat, & à veritate aliena, refu-
 tationi non debent. Multa hujusmodi hoc ferè ultimo
 libro necesse est à me possent; ut famosa notæ Og-
 doas scripta, & innumeri libelli; Wendrockius
 commentarius; & cornix Aesopi, id est, insani com-
 mentarius; & auctor, insignis profectò nugiven-
 dia, & etiam fabularum architectus, hæc ipsa,
 quæ toties appellas, Apologia: item alia mole ma-
 jor, sed parva malicia; alii demum ejusdem fur-
 tibus, aduerti preli spurii sortis; sed temni potius,
 quam refelli debent, in quos tritum illud optimè
 quadret, *ne situra potest*.

§. X.

Exponit deinde super his gestis Valeriani judi-
 cium: tempore hic Jesuitis omnes illas turbas impu-
 tat, atque hanc Jesuitarum contra miserum Valeria-
 num investigationem, quæ toto sexennio duravit, hæ-
 reticum, vel Atheismum involvere; si enim factum hoc
 lethali culpa vacare, Jesuitæ sentiunt, sunt hæretici;
 si vero culpam in eo agnoscunt, ejus tamen eos
 non sententia non pœnituit, sunt Athei: hæc habet
 Valerianus, pag. 102. & eadem ferè pag. 34. ubi asser-
 tit, Jesuitas datos fuisse in reprobum sensum, pag. de-
 cem 11. Hæretici Jesuitarum, inquit, Decalogum
 præter, cum omnibus legibus humanis & divinis, natu-
 ralem & positivum, ac proinde absque aliis iudiciis
 ordinatis, deservit licet & execrari, etiam publi-
 ci omni summa & doctrinæ, perinde ac licuit i-
 deo compere, tam certo mortis violentissima peri-
 cula.

Non videamus, quàm rectè Valerianus tuus ratio-
 catur: illa infectio, inquit, involvit hæresim, aut
 Atheismum, hæc propositio falsa est, cum sit à sub-
 jecti suppositio, quis enim Jesuitarum unquam di-
 cti, impio, facti, Valerianum infectatus est? Pater
 Rosendallus, inquit, sed hic Valerianum ne appel-
 lare quidem; indicavit tamen, quo tandem signo?
 Hæc, quid amabò Rosendallus? non approbavit
 hæc sententiam in congressu Rheinfeldino produ-
 ctam, credidit, Hæreticis dandum non fuisse, quod
 Valerianus Haberkornio dederat; idem ego sentio,
 idem Princeps Enestus sentit; idem omnes, qui me-
 ritum habent; hoc enim est Valerianum infectari: qua-
 si in rebus dubiis, quæ in controversiam ca-
 dent, aut alium impugnare non liceat? ut Doctori
 Capreolo, Cardano, Cajetanum, Aureo-
 lio, Capreolo, Cardano, Scaligero, Scheinero,
 quilibet demum quemlibet, salvâ scili-
 cet, & christianâ modestiâ.
 Quæ, demum, aliquem ex illa Societate Vale-
 rianum fide in eam grassanti, & furentis ad in-
 fectum ducant obstitisse, ac sese opposuisse, nec-

non petulantem hominem coëcuisse, imò & eadem
 urbanitatis figura usum, eadem in ipsum retorisse
 convitia, in hunc ferè modum: imponis impuden-
 tissimè, Valeriane, leges omnes, omnia jura impiè
 violas, majorum impudè detrectas imperia, S. Con-
 gregationis decretum iniquum esse blateras, ac te illo
 minimè adstringis; manifestam injustitiam & lethale
 culpam, imò & tacitam erroris suspicionem, per
 intolerabilem blasphemiam, Romano Pontifici af-
 fingis, Religiosum Ordinē de Ecclesia bene meritum,
 ut societatem Baal, & reproborum gregem traducis,
 unde Heterodoxis risum, aliisq; cachinnos move-
 re, Catholicis ciere lachrymas, & scandalum præbe-
 re non dubitas: expostulatum est de te apud Superi-
 orem tuum Generalem; sed hic non sine lachrymis
 ingenuè passus est, te jam à multis annis jugi ac fræ-
 ni impatientem, à Superioribus regi ac coërceri non
 posse: apud S. Congregationem, quæ decreto mitis-
 simo, cum alioquin severius in te animadvertere po-
 tuisset, vetuit, ne quid sine licentia in lucem ederes,
 sed hoc decretum irritum & iniquum pronunciaisti,
 violasti, proculcasti; apud Sedem Apostolicam, San-
 ctissimus Romanus convocavit, & ne aufugeres, quod
 sanè timebatur, jussit in carcerem mitti, sed hoc non
 obstante, leone peior & urso, ex cavea ringis & mor-
 des, nec in Jesuitas modò invecus frendes, verum
 etiam Christum Domini, seu Christi Vicarium, ty-
 rannicè injuristi, & manifesti erroris, non viva vo-
 ce, aut scripto, sed libellis in publicam lucem editis
 insinulas.

Si fortè aliquis ex Societate, quod tamen absit,
 in prædictum modum Valeriano reposuisset, dum
 hic in rabiem actus, & centum furis agitur, in Je-
 suitas scdissimè grassabatur & debacchabatur, quis
 amabò illum lethalis noxæ reum ageret? fortè tam
 grave piaculum est, respondere stulto, secundum
 stultitiam suam? vim vi etiam stylo ferreo repellere,
 servato, ut ajunt, moderamine inculpatæ tutelæ: Hoc
 tamen factum non fuit; inde igitur ruit totum Vale-
 riani ratiocinium, nempe in hujusmodi refutationi-
 bus, Christiana moderatione conditis, Jesuitæ cum
 omnibus rectè sentientibus lethalem culpam minimè
 agnoscunt, nec ea propter in reprobum sensum dati
 esse creduntur; divina certè judicia & æterna divinæ
 prædestinationis decreta, non sine sacro demissæ
 mentis pavore verentur; quis enim sciat, utrùm
 amore vel odio dignus sit? non tamen optior, ed
 redacti sunt, ut desperent de divina misericordia, in
 qua spem suam omnem collocarunt, sperantque, fo-
 re, ut Deus, cui se totos addixerunt, illorum cultum
 & jurata obsequia benignus acceptet.

Nollem tamen, ne quid dissimulem, sive in vita,
 sive in morte, Valeriano tuo similis esse, qui solemne
 illud & insolens odii plusquam variniani, furoris,
 maledictiæ, calumniæ, rebellionis specimen mun-
 do præbuit, ejus morientem non pœnituit, sed ean-
 dem provinciam, idemque consilium, quasi condito
 testamento, cuiuspiam ex locis moriens legavit. Illud
 mortis genus Deus à me avertat, morti Sanctorum
 adeo dissimilis. Quod demum subnectis ex Valeria-
 no, Jesuitas leges omnes, atque adeo ipsum Decalo-
 gum evertere; scio, unde ille acceperit, & ex qua
 sentina hauserit; nonnulli Calvinistis in hoc scdete
 juncti, non quidem quoddam rem ita se habere crede-
 rent, sed ut excitato tumultu, Jesuitis nocerent, in
 concinnanda hujusmodi calumnia, Valeriano prælu-
 serunt, & centenis libellis in lucem editis, Jesuitas
 traduxerunt ut Theologiæ moralis, atque adeo De-
 calogi corruptores: hæc jam multi refutarunt, quam-

quam refutatione indigna; prostant enim Jesuitarum libri in officinis, volvuntur in Bibliothecis, citantur in pulpitis non sine aliqua laude; nec enim negari potest, etiam ab Heterodoxis & Zoïis, quin omnes rei literariæ partes ab iis plurimum illustratæ fuerint.

Scio, aliquos ex Catholicis, nimio fortè zelo abreptos, & in errorem ab aliis inductos, de Jesuitis male, imò pessimè scripsisse; ignoscat illis Deus, uni præsertim, ac præ cæteris, qui supra centum errores, corruptis falsisque locis, per ignorantiam, opinor, potius quàm per malitiam Jesuitis falsò imposuit. Nonnullos hujus fœdissimi criminis reos, Pater Annatus egerat, prolatis collatisque auctorum locis; hi porro doctissimo aliquo viro imposuerunt, cujus in hoc prudentiam nonnulli desiderarunt, quòd nullius scilicet fidei hominibus fidem habuerit, & ab ipsis Jesuitis, antequam talia scriberet, de re tam gravi certior fieri neglexerit. Sed ad rem, Christiane, & ad te redeo, cum jam illi refutatus sit.

§. XI.

Non est, quòd quispiam, inquis, privatis dumtaxat Jesuitis hæc attribuat; nempe, ut Valerianus sæpè attestatur, in totam Societatem quadrant, cujus autoritate freti, auctores illi scripserunt; res enim librorum, qui sine expressa Generalis licentia, in lucem edi non possunt, ad totam Societatem pertinet; illa autem, quæ à Generali fiunt, rata Societas habet; unde universam Societatem hæreseos & atheismi ream esse pronuncias, & uti ream Valerianus ad Pontificem detulit; quia, inquit, Jesuitæ cum divitiis inhient dominatui & gloriæ supra omnes mortales, admittunt peccata lethalia, & nullum poenitentia signum exhibent; unde hæreseos, vel atheismi suspecti redduntur; si enim non credant peccata inesse, sunt hæretici; si verò credant, & in illis infordeant, sunt athei. Subnectis testamentum illud falsum à Notario, quem Jesuitæ ad hoc scelus induxerant, fabricatum; itemque alia multa, quæ Valerianus generatim in suis ad Rom. Pontificis epistolis, Jesuitis imposuit, quibus hæreseos & atheismi rei aguntur.

Ab hoc ultimo capite initium facio, ac dico, falsum crimen Jesuitis à Valeriano impositum fuisse, dum scripsit, Notarium ab iis inductum ad testamentum falsum fabricandum; cujus impostura Princeps Ernestus plenissimam fidem facit, pag. 72. Valerianus certè temerè suspicatus fuerat, cum implacabile illius odium adversus Jesuitas extrema omnia & pessima quæque de iis ipsi suggereret, Francisci Magni viduam inductam à Jesuita, qui erat illi à confessionibus, prætermisissis fratris Philippi filiis, Jesuitas hæredes instituisse; secus tamen probavit eventus; parum est, id suspicari, constanter asserit, & omni asseveratione affirmat; parum est asserere, prædicat, declamat, libris in lucem editis promulgat, imò defert ad Romanum Pontificem, rei veritatem attestatur, & inde totum Jesuitarum Ordinem reum agit hæreseos & Atheismi; additque, alia esse quamplurima, eaque scandalosissima capita, toti Ecclesiæ à se brevè denuncianda, ex quibus Jesuitas hæreticos & Atheos esse constat.

Quid amabo acerbius? sed quanam sunt illa capita; illud enim falsi testamenti factum atrocem calumniam esse, jam supra demonstratum est, præterea hoc argumentum contra Valerianum retorqueri potest; sciebat enim, factum illud testamenti à se pro-

mulgatum, esse falsum; quinam porro sunt libri illi, autoritate Generalis in lucem editi, in quibus hæretica dogmata continentur; in re tam gravi Hæreticorum, Novatorum & Emulorum, quos aliquando pejores esse constat, dictis & scriptis minimè standum est: Haud sanè inficior, aliquos Jesuitarum libros confixos fuisse, sed vel auctoritate propria invito Generali editi fuerunt, vel ob aliam ab hæreticis causam confixi, quod nullo negotio evincerem, si susceptæ provinciæ ratio postularet. Lepidum porro est, quod Valerianus asserit, Generalem Societatis Præpositum, cujuslibet lethalis noxæ reum, per Societatis Constitutiones exautorandum esse, alia in ejus locum substituto; fateor, aliquos esse, eorum gravissimos casus, in quibus ab officio removendum esse, statuta Ordinis ferunt; de quolibet tamen peccato mortali omnino falsum est; & Valerianus, ut in cæteris, ita in hoc etiam errare voluit, ut illi semper similis esset.

Jam verò ad rancidum illud argumentum feci respondeo, præcipuum illius fundamentum corripere, cum sit à subjecto suppositio; illa enim facta innumera in utroque orbis Hemisphærio decantant, sunt chimerica, & meræ calumnie ab Hæreticis, Politicis, apostatis, æmulis, aliisque cæco furoribus Societati affixæ; quòd enim Jesuitæ vidui bonis spoliunt, quòd Christum crucifixum apud homines non prædicent; quòd unionum potius, quàm animarum lucro in India & America operum invent; quòd ab iis sententiis, quæ communi Doctorum calculo, & longo Ecclesiæ usu approbatae sunt, in Theologia morali abhorreant, quòd homicidium, furtum, simoniam, usuram, vindictam, aliæque id genus licita esse, doceant, merum, prima mendacium est, & nigra calumnia, igne potius à vindice Deo, quàm atramento ab hominibus castiganda; cum nihil de præfatis argumentis tradant, nilquid Doctores antiqui magni nominis, Episcopi, Cardinales, Romani Pontifices, & multi in Sanctorum Album ab Ecclesiâ relati, præteritis temporibus docuerunt; scilicet vim vi repelli posse, cum moderamine se ac sua defendendo; nunquam rem alienam invito Domino accipi, aut retineri posse; in quolibet simonia, aliquod pactum, tacitum saltem, intercedere; in usura, lucrum ex mutuo, in vindicta demum proximi damnum, quod ad moderatam defensionem non pertinet.

Sed bonus sum, qui de his disputo cum iis hominibus, qui vel Theologi non sunt, vel bibunt fontem aquam, iniquitatem, vel demum Petri Molinæ vestigiis inhærentes, ex his contra puram Ecclesiæ doctrinam aliquos errores deducere frustra conantur, quos eidem Ecclesiæ deinde asstant. Res igitur præcipuum Valeriani fundamentum, quod ut mage peripicuum sit, in forma, ut ajunt, respondet; vel non credunt, inquit, illa omnia involvere lethalem noxam, vel credunt; negotium omnia hanc propositionem disjunctivam, cum illa subjecto suppositio; sunt enim chimerica illa, nora, Jesuitis à Valeriano imputata: si non credunt, sunt hæretici; si credunt, sunt Athei, negotium jam dixi, à subjecto suppositio: sed ut melius vitium hujus rationis pateat, demus vera esse hypothetici facinora, ac proinde veram illam primam propositionem disjunctivam, item istam hypotheticam veram, si non credunt, sunt hæretici; alia hypothetica, scilicet, si credunt, sunt Athei, absolute neganda est; quisquis enim Atheus est, ut Deum esse non

et de hac nec credit lethalem Dei offensam esse; unde
de hac dicit, & non concessis, Valeriani ratio-
nem ratio laborat; sed nihil tale à Jesuitis admit-
tere auctor affirmo, & contendo, atrocissimam
calumniam esse, & horrendum vix flammis expia-
bilem delictum; ad id porro, quod dicit, stolidam
Societatis mancipia à Jesuitis apud Principes pro-
movere, delirantis senis somnium, vel anus edentu-
m delirantis senis fabulam. Principes illos appellare
delirantes, ut dictis à se faceret fidem: vix se à mali-
ciis, & emulorum furore defendere possunt,
quomodo igitur alios promoverent? passim depre-
mentur, quomodo igitur alios ad dignitates effe-
rent? vix libere dicam; faceret utinam Deus im-
mortalis, ut majore gratia pollerent apud Christia-
nos Principes; id fortè ad rem Catholicam promo-
vendam non parum conferret, sed jam ad aliam ra-
tionem me convertito.

§. XII.

Idem argumentum amplificas, aisque, ex Valeria-
no, Jesuitas livore contabescere, nec aliorum lau-
des ab eis ferri posse: justitiam item apud Principes
illorum altis potentia, quam Jesuitarum Tyranni-
dem vocant, pulvis everti, eosque Principum mini-
stros, ad alios vexandos abuti; multa sine scrupulo
de his actibus, quæ culpam mortalem involvunt; mo-
ralem librum Theologiam ab Ecclesia Gallicana &
Belgica fuisse damnatam, ut adversam Evangelio;
eumque nullo excepto, qui pro hereticis, vel atheis
Blas non habet, insanire, vel hominem vecor-
dare etc.

Quam belle, quam eleganter, de livore illo mul-
ta actibus, nihil probatur, utinam omnes prophe-
tæ: vultus dicam, aliis parum aut nihil Jesui-
tas videtur, ista tamen alii plurimum: quid egerint
propter Christianam in Germania, Gallia, Belgio,
Polonia, quid prore literaria, quid pro Christiano-
rum reformatione, pro divini cultus splendore, pro
divinis Sacramentorum usu, dicam etiam candi-
de regularis disciplinæ restitutione, nihil attinet,
dicere, cum res per se ipsa perspicua sit: multos qui-
dam tales habent, utinam bonos æmulatores,
quædam in literis, in moribus, in pietate, in spiri-
tibus erant, qui utinam malum pro bono non
relinquit. Sed quis tandem Jesuitas livoris insimu-
lat? scio quis, Valerianus, Mariales, &
quidam Baro, non facti imperitii, sed eorum fortè,
quæ Campi Floræ Barones vulgus Romanum vo-
cant, potius potius alii, non est, quod Jesuitæ multa
Valeriano invideant, nisi fortè præclarum illud ex-
emplum sibi Mercurii inventum, quod ille sibi
perperam arrogat; cum tamen vir eximius Torri-
belli primus illius auctor fuerit; non vacuum, &
locum, ut vocat, sine locato, quod facile illius cere-
brum in quo; non mentis lucem, in tenebras ver-
tere, non Philosophiam novam, quæ novum com-
mune est; non demum fidei analysim, seu circun-
stantiam, quæ à centro paulo obliquius excurrere ali-
quant. Hæc præclara sunt Valeriani ingenii
monumenta, quæ sanè dubito, an multam illi Jesui-
tarum invidiam crearent, cum risu potius, & com-
miratione, quam invidia digna sint.

Idem Christiane, quænam est Tyrannis illa Je-
suitarum? quinam illi ab his toto orbe afflicti & op-
pressi, quidnam ab his sine scrupulo admissum quod
culpa ex Christiana fide involvat? So-
luta est in salute animarum procuranda, ju-

vandisque, ut ajunt, proximis: quomodo igitur illos
affligit vel opprimit quàm multos Jesuitas appellare
possem, qui vel morte cruenta, vel immensis confe-
cti laboribus, in lucrandis Christo animabus exant-
latis, pie obierunt; sed frustra hæc dicerem, quæ
publica utriusque orbis testificatione perspecta sunt:
His tamen omisiss, est potius, quod Jesuitæ cum D.
Paulo gloriantur in infirmitatibus suis, scilicet in
persecutionibus, variisque vexationum & calum-
niarum generibus, quibus passim, tum ab hostibus,
tum ab æmulis, tum etiam ab iis quorum maxime
interest, indemnem fore Societatem, passim agitan-
tur; id permittentibus superis, ad rarum Christianæ
patientiæ exemplum.

Quod verò dicis, doctrinam Societatis ab Eccle-
sia Gallicana & Belgica damnatam fuisse, toto celo
erras; scio, nonnullos ex iis, qui Adversariorum par-
tibus adhæserunt, aut saltem faverunt, paulò acrius
quàm par esset, & factionis potius, quàm veritatis
& charitatis studio ductos, de Jesuitis sensisse; sed
quod hi pauci Gallicanam Ecclesiam repræsentent,
nemo sanæ mentis concesserit; idem de Belgica di-
ctum sit: Mechliniensis, qui tunc temporis erat, à
Sede Apostolica latis in eum censuris repressus, & in
ordinem redactus fuit; quare ab illius judicio, post
illam notam inusitam Jesuitæ facile provocare pos-
sunt; eadem ratio pro quibusdam aliis militat; non-
nulli etiam ex Academia Lovaniensi plus æquo aver-
sum à Jesuitis animum præstulerunt; sed reverà ii
pauci sunt, si cum reliquis rectè sentientibus con-
ferantur; sed hos nihil moror; privati Doctores sunt,
quorum autoritas argumentorum nervo & ratio-
num robore, non verò interdum inani Doctoratus
titulo censenda est: Ex Academia illa Bajus olim
prodiit, qui cum nova dogmata condere cœpisset;
Jesuitæ illum statim refutarunt: Alius item cum
Calvinianos errores defenderet, ab iisdem acriter re-
pressus; utriusque deinde doctrina à Sede Apostoli-
ca damnata; Fromondus, Sibichus, & nonnulli alii
in eandem censuræ Apostolicæ notam incurrerunt;
quod autem suspectorum hujusmodi hominum sen-
sa, pro fixo utriusque Ecclesiæ decreto, seu Canone
traducantur, utriusque profecto Ecclesiæ contumelio-
sum est & injuriosum, sed de his alibi ex professo
actum est.

Blasphema demum est ultima illa Valeriani asser-
tio, eum scilicet, vel insanire, vel hominem vecor-
dem habendum esse, qui Jesuitas hæreseos & atheis-
mi jure insimulatos esse negarit; unde necessariò de-
duco, Catholicos omnes insanire; quis enim Catho-
licus Jesuitas pro hæreticis habeat; Calvinistas vero,
iisque adhærentes rectè in fide sentire judicet? Sol-
vat porro Valerianus hunc syllogismum: Quisquis
totum Ordinem Religiosum hæreseos & atheismi
ex innumeris & notoriis capitibus reum esse dicit,
prædicat, declamat, publicat, mille scriptis in lucem
editis, quem tota Ecclesia pro Catholico habet, ille
haud dubiè vel somniat, vel insanit, vel turpiter
errat; atqui Valerianus Magnus Religiosum Ordinem,
Jesuitarum scilicet, quem tota Ecclesia Catho-
licum esse testatur, hæreseos & atheismi notat, ex
innumeris & notoriis capitibus, tibi conclusionem
deducendam relinquo. Ceterum hæc saltem Jesui-
tis gratulari possum, quod nemo fere contra Sedem
Apostolicam à centum circiter annis scripserit, qui
simul una in Jesuitas sylum non intrinxit, & vi-
cissim, communi utrimque sorte: luculenta & re-
tentia in Novatoribus habemus exempla, qui per
medios Jesuitas, Sedem Apostolicam petierunt, est-

Pp

qua,

que, quod rideam aliquos, qui mentito Catholicorum nomine, Romano Pontifici persuadere procurant, Jesuitis ablegatis, futuram illico Ecclesie pacem in Europa, & A Catholicos omnes ad fidem avitam reduros; quid Jesuitis, inquiunt, cum Bajo? cur non silent? cur tantos tumultus excitant, turbasque miscent? hæc sanè mihi Demosthenis apologum in memoriam revocant, in quo, lupi de canibus, apud ovium pastores expostulant, jurantque, futuram lupis cum ovibus pacem, si canes ablegentur; lupi Christi oves invadunt, & canes mutos latrare vetas? Illustrem Academiam Bajus errorum suorum veneno inficit, totam Ecclesiam Novatores, & Jesuitas filere jubet? ad populum phalaras, intelligenti pauca.

§. XIII.

Hic altè Valerianus de Romano Pontifice, & de Romana Curia gravioribus sanè verbis expostulat, ob negatam sibi justitiam Jesuitas denuntianti: at Jesuitæ potiori jure conqueri deberent, quanquam ipsi minimè conqueruntur, utpotè qui tam dirè & durè à Valeriano, per tot annos vapularunt, nimirum tot libellis famosis contra homines Societatis ab eo sparsis & promulgatis, in quibus hæresis, atheismus, & horrenda quæque Ordini Religioso, singulari jure & modo Sedi Apostolicæ addictæ, perinauditam hucusque audaciam falsò imputantur; vix tamen hac de re, ut dixi, Jesuitæ conqueruntur. Erat sanè, quod Valerianus Romanæ Curie maximas gratias ageret, à qua longè mitius, quam pro meritis exceptus est, quæque illius penitentiam non sine incredibili benignitate & patientia expectavit.

Horrescit profectò animus, dum ea lego in dictis libellis, quæ scripsit contra Romanum Pontificem, quem noxæ lethalis insinuat, ob sibi negatam justitiam, & satis insinuat, suspectum esse in fide; hoc ipsum, ne quid dissimulem, mihi præsertim mirum accidit, quod prædicti libelli apud Catholicos etiamnum prostant, graviore censura nota minimè confixi; viderint illi, quorum interest, & ad quos attinet; ab indaganda causa, ultro abstineo, ne quid dicam, quod licet dici nihil vetet, æquis tamen oculis, vel auribus non ita fortè à nonnullis exciperetur.

§. XIV.

Ex prædicta, inquis, Valeriani nominatissimi apud Pontificios Theologi denuntiatione, juxta Jesuitas atque ipsum Romanum Pontificem Hæreticos, vel Atheos esse constat; eodem enim argumento de Romano Pontifice probas, quo de Jesuitis à Valeriano probatum est: nempe, inquis, licet de Romano Pontifice, idem, totidem verbis Valerianus minimè pronuntiavit; quod tamen nec de hoc aliter sentiat, tam est manifestum, quam quod manifestissimum, sic autem ratiocinaris.

Vel Romanus Pontifex credit, denegationem illam & everisionem justitiæ, de qua Valerianus vehementer expostulat, non involvere culpam mortalem, vel non credit; si primum, est hæreticus, si alterum, est atheus: prima tua propositio est à subiecto suppositio; nunquam enim justitiam Valeriano Pontifex denegavit; sed ejusdem temeritatem & pertinacem audaciam aliquandiu toleravit, ut virum ad meliorem frugem reduceret; sic optima parens Ecclesia sponsum imitata suum, dissimulat peccata fidelium, expectatque illos ad penitentiam, condonan-

dum esse aliquid rata cæco furori illius hominis, quod in Jesuitas calamum stringeret, sui composuisse non videbatur; sperabat, mitigatum & lenitum Valerianum, diuturna illa & constantissima Jesuitarum patientia; cum autem longa illa tolerantia (acerem quasi conniventiam) non molliori hominem, sed magis ac magis asperari, tumultuari, grassari Rom. Pontifex animadverteret, procraftinandum ultra esse non duxit, sed Valerianum in carcerem justitiae intrudi, & Romam duci; corruit igitur tuum illud argumentum, nec est quod Valeriani apologum in hanc rem cires, quæ reverà nihil ad illum eximendum culpæ, plurimum tamen ad delictum amplificandum contulit. Non erat igitur, quod is de Pontifice adeo vehementer conquereretur, cui potius jure gratias agere debuisset pro tam insigni & tantæ indulgentiæ, ea profectò, cui vix parem à multis oculis invenies. Eodem etiam vitio tertia propositio tui dilemmatis laborat, de quo jam supra: nempe athei, ut jam supra monui, nullam mortalem noxam agnoscunt.

§. XV.

Nec est, inquis, quod excipiat Valerianus justitiam astu & potentia Jesuitarum everitam esse, quæ parum interest, sive Judex justitiam denegat penam corruptus, vel in gratiam amicorum, sive ob quamlibet aliam causam, nempe hæc Judicem non amittunt culpæ. Non est etiam, quod Valerianus dicat, Pontificem deceptum fuisse circa veritatem facti, quia, inquis, negotiis suis bellicis tantum temporis subtrahere debuerat, ut de accurata inquisitione veritate facti certior fieret; quod cum facere contempsit, in re tanti momenti, eximi culpæ non potest, condito præsertim & promulgato illius jussu, prædicto decreto, ne quis Missionarius Apostolicus quæpiam edat in lucem, absque licentia S. Congregationis, quod certe unum Valerianum peti, cui facultas scribendi ac Jesuitas refellendi, summis præbuit toties ab eo petita, non sine maxima injuria accepta est.

Sed hæc sunt profusè anilia, ac te vel stupore illidiorem, vel angue pejorem esse demonstrant. Nullam justitiam astu & potentia Jesuitarum everitam, & si fortè injuria cupiam, in hac causa, Jesuita dumtaxat, & quam gravissima illata est, utpotè qui mille modis, iis quæ iniquissimis & atrocissimis à Valeriano per tot annos vexati & agitati fuerint; dum vel ipsi tacerent, & ardentissimas ad Deum preces, non sine ubere lachrymarum rivo, pro suo persecutore funderent.

Quod autem dicis, Alexandrum VII. de illorum loqueris, negotiis suis bellicis aliquantulum temporis subtrahere debuisse, Beatissimo Patri luculenter imponis; scribebas enim anno 1662. instructe, ut ex præfixa epistola tua constat, sed ante illud annum, nulli rumores bellici suborti fuerant; expectet. Sed hoc sarcasmo Romanum Pontificem confingere voluisti, quod vestris Heterodoxis latè obliumne est, iis potissimum, qui ab urbanitate & congruis moribus minus instructi sunt; sed ad rem, mihi homo.

Non ita fortè, ut dicis, justitiæ administratione à Romano Pontifice in hac Valeriani causa, commissa, aut neglecta fuit; licet enim ante annum 1655. Jesuitas Valerianus denuntiasset, non quidem omnes, sed duos Provinciales dumtaxat, cum Generali, ad S. Congregationem de propaganda fide, imò ad P. Mutium Vitellescum Epistolam de hoc argumento scripsit.

nam ex mortaliis extrahi, in carcerem detrudi, Romanis iudi, ut ibi iudicaretur: sed mors respublicam hominum iudici illam subduxit, ut divino iudice. Cuncta hæc reficite poteras atque quam scribitis fecissem anno 1662. & Valerianus in carcerem missus est anno 1660. ergo dissimulasti, Valerianum a Romano Pontifice multatum fuisse? cum ipsillum ecclesie iustitie infirmulas?

Sed inquit, Mattheum Vitellensem & Valeriano mortuorum, qui tamen necremedium adhibuit, nec opus nominasti sumum illum Theologum dignatum. Qui responderet impotenti homini & sui ætate compositi: ratus cum huiusmodi hominibus, morbo, nec scripto agendum esse; modetiam illius sapientissimum, cum intolerabili illius temeritate committere dubitavit; nec mirum, si cum Velingus, cum Lancius, cum Valeriano agerentur; quis enim congressum illum non fugerit?

Omitto laudes, quas Valeriano paulò liberaliùs aspergis; nominatissimum illum inter Pontificios appellas; alios opinor, minime nosti; nec mirum, cum in illo ferè orbis angulo degas, à Catholicorum consuetudine sejunctus: sanè et jurare possem, nunquam à me in doctissimorum hominum circulis Valeriani nomen auditum fuisse: quod autem de Sede Apostolica optimè meritus fuerit, nescivi hucusque; quod enim sibi arrogat, duorum Principum conversionem, dare illi perfectò non possum, & ingenuè Principis Ernesti testificationi, non verò putidè Valeriani jactantiæ, standum esse, optimi quique sibi facile persuadebunt.

Minorem tuam propositionem falsam pronuntio, si de illa fide agatur, quam Ecclesia omnibus Christi fidelibus tenendam proponit; nullam enim unquam hæresim Ecclesia Romana credendam proposuit; hoc tamen non obstat, quin aliqua Ecclesiæ Romanæ membra infecta hæresi esse possint, vel occulta, vel nondum sufficienter declarata: ut autem ostendam, quam male ratiocineris, fieri non potest, - ut per hæresim ac vitium aliquot membrorum

pp 2 rum,

rum, Ecclesia Romana vera Ecclesia esse desinat; nempe vel hæresis illa occulta est, & sic non desinant esse membra veræ Ecclesiæ, vel ita manifesta & perspicua, ut nullum dubium esse possit, & sic desinant esse membra Ecclesiæ Romanæ; ut cum Bellarmino Catholici docent; quæ tamen resectis & segregatis illis membris, vera manet Ecclesia; si autem hæresis illa manifesta quidem est, ita tamen, ut aliquod dubium subsit, & aliqua magis expressa declaratione opus esse videatur, rescinduntur tantum ab Ecclesia per expressam declarationem, ac proinde antequam hæc fiat, membra Ecclesiæ censentur.

Disce igitur, Christiane, Ecclesiæ Romanæ fidem eam censei, quam eadem Ecclesia omnibus Christi fidelibus tenendam & profitendam proponit; non verò illam, quam aliquot Ecclesiæ Romanæ membra cum hæresi conjunctam tenent; nunquam autem probabis, fidem Ecclesiæ Romanæ, primo modo sumptam cum hæresi conjunctam esse: nec dicas, Jesuitarum hæresim esse manifestam; hoc enim falsum est & mentis impudentissimè, sic enim te compellare mihi liceat, ut Bellarminus Velenum compellavit: Quamnam enim est illa hæresis Jesuitarum? Hæresim, inquis, Valeriano affinxerunt, in quo illos errasse constat; quis, quando, ubi? redi ad propositionem illam de primatu Pontificis, à Valeriano in congressu Rheinfelsino adductam; sed quis Jesuitarum hæreticam esse dixit, aut scripsit? imprudentem quidem, & minus probabilem esse, fortè dixerunt, non tamen hæreticam; nulla est igitur Jesuitarum hæresis, unde ruit præcipuum tuæ demonstrationis fundamentum.

§. XVII.

Sed demus, rem ita se habere, ut dicis, licet plusquam anilem fabulam esse constet; demus, Jesuitas esse hæreticos, de omnibus fortè hoc non dixeris, cum Valerianus in Apologia, pag. 106. hæc habeat: de Jesuitis, inquit, excipio bonos, bonos autem multos esse putat; sed demus, omnes, ut dicis, hæreticos esse; hoc dato, sic argumentaris: Jesuitæ sunt hæretici, igitur Ecclesia Romana non est vera Ecclesia; antecedens decumanum mendacium est, sed transeat, ut ajunt, nego consequentiam: nam vel illa hæresis occulta est, aut saltem non declarata, ut par est: igitur Ecclesiæ membra esse, nihil vetat, vel est manifesta & perspicua, & sic Ecclesiæ membra non sunt; sed non propterea Ecclesia Romana desinit esse vera Ecclesia; vides, quam malè ratiocineris, licet enim tota Germania, cujus vel mediocris civitas plures animas numerat, quam Jesuitarum Ordo, licet tota Germania, inquam, quæ supra 20. milliones hominum recenset à recta fide deficeret, an propterea Ecclesia Romana vera Ecclesia esse cessaret? minimè gentium, neque opinor Heterodoxi vestri inficiabuntur: nam facile contra illos argumentum retorqueri posset; quis enim neget, aliquot centena Lutheranorum & Calvinistarum millia ad fidem Ecclesiæ Romanæ reducta fuisse ab octoginta circiter annis; igitur si tua valeret consequentia, vel ex hoc Lutheranorum & Calvinistarum Ecclesiam desuisse dicendum esset; negabis haud dubiè hanc meam consequentiam, sed eodem jure, tuam illam negare possum; unde vides, quam non solida, sed prorsus inanis sit tua demonstratio.

§. XVIII.

Sed inquis, à majore & potiore parte sit denominatio, ut ajunt; negari autem non potest, quin majorem Ecclesiæ Romanæ partem Jesuitæ cum suis assecclis constituent: Ego sum solus, clamat Valerianus, illi vero triginta millia, stipati favore & auctoritate Principum, Regum, Cesarum, Pontificum, sanè Jesuitæ sunt, inquis, qui Pontificiam religionem in utroque orbis Hemisphærio juventuti in illarum populoque proponunt; Jesuitæ, qui eandem docent, & calamo pene soli hodie cum primis propagant; ex Jesuitarum demum scriptis Romanæ Ecclesiæ doctrinam hodie æstimamus; quid ergo restat in Ecclesia Jesuitarum hæresi non infectum? pauci, inquis, Capucini fratri suo Valeriano adhiplantes; accedit, quod inquis, potior pars, quæ Pontificem, Cardinales, aliaque præcipua membra complectitur, Jesuitis adhæret.

Est sanè, quod Jesuitæ sibi gratulentur, & ætibi maximas gratias agant, ut potè qui luculentissimum iis elogium contuleris, cui certè nihil ad conculum addi posse videtur: docent enim Jesuitæ, in illarum prædicant, ac strenuè defendunt religionem Catholicam in utroque orbis Hemisphærio, & quovis, quâ stylo, quâ fuis cum sanguine lachrymis, Christo & Ecclesiæ fidelem operam navant: est tamen, quod rectum in obliquum, mures & dicas, Jesuitas doctrinæ Ecclesiæ Romanæ firmiter adhærent, non verò Ecclesiam Romanam doctrinæ Jesuitarum; Ecclesiæ doctrinæ ex Jesuitarum doctrina censenda est, sed hæc ex illa, quæ viva fidei & doctrinæ Catholica est regula.

Quod verò de Capucinis impiè blateras, nemo sanæ mentis sibi persuaserit, & nemo dixerit, luculentissimum illum Ordinem eos fovere, aut etiam tolerare, qui Ecclesiæ Romanæ placitis non adherent. Sed mi Christiane involvis repugnantiam, paulò ante dicebas, ex Valeriano, Jesuitarum doctrinam ab Ecclesia Gallicana & Belgica damnatam fuisse, & nullum esse, nisi stolidus & vecors sit, qui eam pro hæretica non habeat; addis etiam, sub neminem, adductis in hanc rem Eminentissimorum Cardinalium Borgiæ & Pamphilii literis, Valeriano doctrinam à Romana Curia laudatam & approbatam fuisse, sed præcipuum hujus doctrinæ caput est Jesuitas hæreticos esse; nunquid amabò hæc repugnantia non sunt? Illud de Ecclesia Gallicana & Belgica jam supra refutatum est; de præfatis literis paulò post agam. Cæterum, ut maximæ gloriæ Jesuitis vertitur, quod nemo Ecclesiæ Romanæ ultimus hisce temporibus hostis fuerit, qui apertam iis bellum non indixerit, quod Tullius de se olim, æde Rep. dictabat; ita æquanimiter ferunt, quod multi Catholici, etiam ex primoribus, non adeò erga ipsos propendere, sed potius averſo ab iis animo esse videantur; quod certè nonnullis mirum accidet, secus verò mihi, cui perspectum est, malis Cæcemonis artibus hoc fieri, ut scilicet maximum illum fructum, vel impediatur, vel imminuat, quem coluit in vineam Domini graviter opera, dubio procul omni, etiamnum aequè ac præterito sæculo reſerunt: sed rem hanc preliis non urgeo, ne cuiquam, vel minimam offensionis occasionem præbere videar.

§. XIX.

Secutem argumentis.

Quæcumque Ecclesia secundum præcipua membra mortali labe inficitur, eam non est vera & sancta Ecclesia, quam in symbolo Apostolico constituitur.

Ecclesia Romana hodierna secundum præcipua membra peccati mortali labe inficitur.

Ergo Ecclesia Romana hodierna non est vera & sancta Ecclesia, quam in symbolo Apostolico constituitur.

Majoriorem & minorem; egregium sane argumentum, præcipua enim membra Ecclesie sunt Romanæ Pontifex, Cardinales, Episcopi, ut nemo negat; præcipua vero legis, non esse veram Ecclesiam, hoc quando Pontifices, Cardinales, Episcopi lethali culpa coinquinantur: scire ex te velim, utrum Pontifex vel ab omni culpa immunes sint; tibi fortissimè exadit super Cathedram Moysi, vis rem acutissimam, vestra illa hæresis est, ut Ecclesia ex solis prædictis membris constet, pro quibus dumtaxat, ut vultis, Christus sanguinem fudit.

Hoc olim Wichlephus dicebat, Papam ad mortalem nota, Papam exidere, & ab Ecclesia corpore scinditur: Recentior quidam in eundem errorem à Constantiensis & Martino V. damnatum, istam iniecit, docuit eam, Episcopum admittit mortali culpa, omni jurisdictione & Episcopatu excludit, de Principibus secularibus eadem quidem non habet, opponit tamen, cum illius ratio æquè pro illis militet: sed mitto perduelles illos, juratos contraque Monarchiæ hostes, ut ad te redeam, Christiane, quibusdubie cum huiusmodi pestibus idem labe Ecclesia sancta est, inquis, sic enim appellatur in symbolo, ac nemo sanctam esse dixerit, nisi præcipua membra sancta fuerint, id est à peccato mortali immunes.

Sancta dicitur Ecclesia multis nominibus. 1. quia Christus qui ejus caput est, sanctus est: 2. quia illi quibus accepit Christianæ vitæ institutum, & ipsam mortuam, sancti fuerunt, ut Apostoli, primi Episcopi, Religiosorum Ordinum Fundatores: 3. quia ipsa sanctum est & unio membrorum in se, & cum capite sancta, externa solum in his, quæ ad religionem pertinent: 4. quia ejus professio sancta est nihil continens falsum, quoad fidei dogmata, nihil injustum, quoad doctrinam morum & legem: 5. quia revera multos sanctos habet, quoad divina præcepta observantes, sed etiam Christi consilia, quod majoris perfectionis est: 6. quia quæ tota Deo consecrata est, ac proinde sancta Dominio jure vocatur. Ex his capitibus Ecclesia sancta dicitur, non autem ex eo præcisè, quod Romanus Pontifex & Cardinales ab omni lethali nota liberi sint, unde falsa est major tui argumenti: sed data illa & non concessa negatur minor, quam nemo sine horregda & igne luenda sanctorum Sanctissimo Pontifici & Eminentissimis Episcopis assignat, & licet Valerianus hoc dicat, illius autoritas exigui momenti est, in causa præterit propria, in qua Judex esse debet. Dolet, denegatam sibi esse justiciam, cum jure potiori jure dolare possint, non dolent, sed patienter ferunt, quod huic calumniatori debet prætere tardius quam patet, leti rogata fuerint.

§. XX.

Opponis tibi aliqua ex Valeriano, hunc loqui sub disjunctione, ut ajunt, nimirum, Jesuitas esse vel hæreticos, vel atheos, id est, vel credere præfatam infectionem, culpam mortalem involvere, vel secus existimare: si primum, hæreticos, si alterum, atheos esse: cum igitur hæreticos esse constet, inquis, credunt enim actiones suas contra Valerianum omni eximi culpæ, alterum disjunctionis membrum cessat, nimirum quod sint athei & noxarum lethaliū Rei. Hæc tibi opponis.

Sed pro his, remitto te ad ea, quæ superioribus capitibus à me dicta sunt: cum enim nulla unquam fuerit huiusmodi infectio, nulla, inquam, nisi in mente Valeriani cum chimæris, hircocervis & vacuo, illa propositio disjunctiva, est à subiecto suppositio, ut jam toties dixi; ac proinde Jesuitæ de Chimærica illa infectione, quam toties obtrudis, nihil credunt, nihil judicant, nisi quod atrocissimam & realem, ut ajunt, tempestatem excitant, nec mihi dubium est, quin ipse Cacodæmon Valeriani styli ad hunc finem adhibuerit, cum ad id fortè magis aptum & idoneum non invenisset.

§. XXI.

Occurrit tamen statim, aisque, ad illam præcisè disjunctivam digitum à te non intendi, cum ex alio Valeriani testimonio constet, Jesuitas aliorum criminum reos esse; furti, verbigrati, oppressio- nis justitiæ, falsi juramenti ac testamenti procuratoris, aliorumque huiusmodi, committunt enim Jesuitæ, ait Valerianus, in Apolog. pag. 128. plurima, quæ mortalem culpam involvunt. Præterea ignorantia illa, qua Jesuitæ ducti credunt præfatam infectionem, lethalem noxam non involvere, crassa est, supina & affectata, ut vocant; culpæ igitur illos non eximit: denique ipsa hæresis mortalem opinor culpam importat; opponit igitur Valerianus hæresim atheismo, non verò peccato mortali.

Quam bene, quam doctè velacutè: tibi fingis hostem, quem ferias, nodum quem solvas, difficultatem quam diluas: fallum illud testimonium luculentum & omni exceptione majore celissimum Landgraviæ testificatione jam supra rejecimus; mentis autem in caput tuum, dum Jesuitas furti & everse justitiæ intinuas, quis enim fur ille fuit? quid furti sublatum, cui, quando, ubi? idem dictum puta de illa justitiæ oppressione, quam per diabolicam calumniam cum tuo Valeriano Jesuitis assignis: tibi enim contra Jesuitas scribenti fides habenda non est, nisi ea, quæ dicis, luculenter à te probentur. Testem adduco, inquis Valerianum; dignum sanè patella operculum; testem recuso, implacabilem Jesuitarum hostem & incredibili adversus illos odio flagrantem, qui mero calumniandi studio ductus, ea Jesuitis impoluit, quæ falsissima sunt, ut notorium est; nempe infectio illa chimærica, falsi testamenti procuratio imaginaria, oppressio justitiæ fictitia, furta supposita, & falso imposita, uno verbo omnia & singula falsa.

§. XXII.

Hæc tandem ex iis quæ à te dicta sunt colligis.

Ecclesia malignantium non est vera Ecclesia.

Ecclesia Romana hodierna est Ecclesia malignantium.

Ergo Ecclesia Romana hodierna non est vera Ecclesia.

Major extra controversiam est, minorem ita probas.

Ecclesia ex Jesuitis & jesuitis constata, est Ecclesia malignantium.

Ecclesia Romana hodierna ex Jesuitis & Jesuitis est constata.

Ergo Ecclesia Romana hodierna est Ecclesia malignantium.

Primi syllogismi majorem extra controversiam esse dicis, illa tamen ambiguum sensum præferre, vel enim Ecclesia illa tota duntaxat malignantium est, vel enim Ecclesia illa tota duntaxat malignantium est, ac proinde non est vera Ecclesia; & in hoc sensu tua major vera est; vel aliqua tantum illius membra, etiam ex præcipuis sunt malignantia; & sic vera Ecclesia esse non definit, modo fidei dogmata, quæ omnibus proponit, ab omni errore immunia sint: in hoc sensu prædicta major falsa est. Quod verò ad minorem spectat, illa non modò falsa est, verum etiam blasphemica, quare major secundi syllogismi falsa est, minor contumeliosa, quali Ecclesia ex solis Jesuitis constet: si tamen illam Ecclesiam appelles & intelligas, cujus Societas Iesuitarum membrum est, licet exiguum; in hoc sensu, tua minor vera est, sed falsissima major: illa enim Ecclesia, cujus aliquam partem Iesuitæ faciunt, non est Ecclesia malignantium.

Est verò quod te pudeat, Christiane, benignissimam Parentem Ecclesiam, malignantium Ecclesiam appellare? cui enim maligna est Ecclesia? cui non benigna & benefica? Iesuitæ etiam maligni non sunt, quorum institutum ad eum potissimum finem spectat, ut benignissimi Salvatoris & Apostolorum exemplo, omnibus beneficiando pertraherent; tu verò in primis malignus es, & totus in maligno positus, qui Catholicis malignitatem exprobras; quid enim quæso malignius excogitari potest, quam infonibus furta, falsa testamenta, perjuria, & Catholicis hominibus hæresim vel atheismum imponere. Ducem, inquis Valerianum sequor. At si cæcus cæcum ducat, ambo in foveam cadunt.

§. XXIII.

Subnectis nonnullæque ineptæ; nimirum Pontificios (sic Catholicos appellas) in duas sectas distinctos esse, Valerianistarum scilicet & Iesuitistarum (tautem terminatur) Iesuitis Romanum Pontificem & Romanam curiam accensens. Valerianistæ, inquis meis demonstrationibus cedant, necesse est, cum ex Valeriani principiis & doctrina deductæ fuerint; alii verò assertiones Valeriani fortè rejicient & falsitatis postulabunt, sed frustra, inquis; nihil enim eorum, quæ contra Iesuitas à Valeriano adeò constanter promulgata fuerunt, vi veritatis adstricti, inficiari unquam ausi sunt, nec causam suam agere coram illo tribunali ad quod eos Valerianus rapuit.

Semper repugnantia loqueris, nebulo spectantissimo: conqueritur toties Valerianus, quod ab Alexandro VII. iussu sit per singulare decretum, quod tamen ipse pessumdedit, nihil edere in lucem licentia S. Congregationis, quod prædictam licentiam sepe ac sæpius emixit petierit, & semper repulsum fatus sit; quod in carcerem per fas & nefas Pontifici iussu detrusus sit. Romam deportandam iudicare ut: & hæc facta esse conqueritur, ante, opera & auctoritate Iesuitarum, qua plurimum apud Pontificem pollent, qui, ut supra dicebas, Iesuitæ sectæ addictus est, Iesuitæ igitur ad tribunal illud confugerant, ad quod Valerianus illos provocare rapuerat, atque adeò adversa parte vocata, immo & mutata, vel hoc nomine causam vicerat: cum ergo dicis, ne hiscere quidem ausi fuisset, cum eorum minimum, quorum accusati fuerant, convicti essent. Nisi hæc inter se repugnent, quid uspiam repugnet video & miror, Rostochiensem Academicum fore dè lapsum esse: hæc ad hominem, ut ajunt, tamen ipsa, Iesuitæ tacuerunt; non veritas, sed charitatis & Christianæ patientiæ vi contracti: hæc scandalum optimis quibusque cum summo dolore conjunctum Valerianus præbuerat; illud Iesuitæ, contentione audita, augendum esse non duxerunt: ne fortè vobis aliisque Heterodoxis risum moverent, in cenam prodire noluerunt; additis Christi consilium de patientiæ Evangelica, nimirum de bono operelapidari, & dignos haberi pro nomine Christi aliquid pati: sed bonus sum, qui margaritas ante porcos projicio.

§. XXIV.

Quod autem Pontifici & Cardinalibus illa omnia perpecta fuerint quæ contra Iesuitas à Romano tribunali à Valeriano delata fuerant, certo certius inditur, inquis, ex binis literis à Sancta Congregatione ad eum scriptis, & authentica Cardinalium Boige & Pamphili subscriptione munitis, in quibus res & doctrina ejusdem Valeriani non mediocriter indantur, eique suadetur constantia in exhibendis Sanctæ Sedi obsequiis, illi denique Sancta Congregatio sancte pollicetur, usuram se illius doctrinam omnibus gravioribus occasionibus. Doctrina igitur Valeriani vera est, alioquin Sancta Congregatio nonquam hoc pollicita fuisset: sed inter alia hoc ipsum complectitur, quod Iesuitæ hæresi, vel atheismo non sint: & verò, inquis, nisi Romana Curia ea veritas credidisset, quæ de Iesuitis Valerianus constanter affirmat, nunquam alioquin tantam Valeriani arrogantiam & petulantiam tolerasset: exclamo, inquis, & peto, aut puniri, si malus sum; aut compelli Iesuitas, si innocens, apol pag. 87. & 113. provocavi Cædrem & Pontificem, nequique provoco ad ultimum injuriam factam illi Societati, si mea de nominata ea non involvit, quæ sufficienter compellere Iudicem ad inquisitionem iuridicam. Certè, inquis, Valerianus impune non tulisset, si vel minimi mendacii reus potuisset.

Ab hoc ultimo incipio, nempe impune non tulisset cum enim nimia indulgentia (multæ quippe rationes faciebant, ne severius Sedes Apostolica cum nomine illo ageret, ne alioquin turbas cum scandalo excitaret) cum inquam diuturna illa indulgentia noceret potius, quam juvaret, quæ scilicet Valerianus pervicacior & obstinacior fieret, Romanus Pontifex primò quidem illi silentium imposuit, singulari

unus scripsit; Valerianum Rheintelsæ causam religionis male egisse, alter verò, illum sibi nimium arrogare, suisque indulgere affectibus; ut Princeps fidem facit pag. 71.

Sed quò tandem tua demonstratio Christiane? in sumum abiit: quia solida non fuit, ut promiseras, sed inanis: solidam pro inani rependo paucis verbis.

Illæ Ecclesiæ vera non est quæ est nova, quæ nullam habet vivam fidei regulam, nullam controversiarum in materia fidei iudicem, nullum caput, nullam certam fidem, nulla stabilia & sibi constantia dogmata, nullam Hierarchiam, nullum jurisdictionis spiritualis titulum, nullum perfectionis Evangelicæ statum, nullum missionis principium.

Hæc major propositio certa est, eaque de fide: sed Ecclesiæ Lutheranorum est huiusmodi, ut perse pater, quid enim horum negari potest; non primum, quia Lutherus, qui novus est, vestram Ecclesiæ fundavit; quam enim amabò fidem ante Lutherum majores vestri proficiebantur? nostram profectò, scilicet Catholicam: non secundum, assigna enim regulam illam vivam et omnimodè obnoxiam: an Ministros & Doctores vestros? sed inter se illi non consentiunt, quis potro iis hanc potestatem fecit? non tertium & quartum, quod eodem modo probatur: non quintum & sextum, quia toties mutatis, & quot capita inter vos, tot sensus, etiam in iis, quæ ad fidem pertinent; non septimum, quis enim supremus Hierarchia vobis est? an Princeps Meckelburgicus? sed hic hæresim vestram ejuravit, & modò noster est; si verò fœmina Rostochii Domina esset, illam pro Hierarchiæ vestræ principem haberetis, & Papiæ nostræ fabulam in veram historiam verteretis: non octavum, quem enim jurisdictionis titulum, legitimum scilicet & bene fundatum appellare poteritis? non verò nonum, quia nullus inter vos religionis status, nullus Pauperitatis voluntariæ & castitatis perpetuæ usus. Non denique decimum, unde enim missionem vestram habetis? & quis inter vos auctoritate mittendi pollet? consistorium nostrum, inquit, sed quis hanc consistorio vestro potestatem fecit: minor igitur certa est, ex utraque deduco conclusionem.

Ergo Ecclesiæ Lutheranorum non est vera Ecclesiæ.

APPENDIX

ad Primam Partem.

APPENDICIS loco subnecto duas Epistolas Celestissimi Principis Ernesti, Primam quidem prolixiorē ad Valerianum scriptam, & jam aliàs typis mandatam; alteram verò ad Fratrem Fortunatum longè breviorē, & nondum, saltem quod sciam, in lucem editam. Virque ad rem hanc pertinet & calumniarum testis afflictorum luculentæ refutatio est; parum absuit, quin primam Latiniorem redderem, sed re melius ponderata illius simplicitati nihil detrahendum esse duxi, utramque igitur, nulla prorsus mutatione facta, hic subnecto.

AUDIATUR ET ALTERA PARS

S E V

COPIA LITERARUM

Serenissimi Principis, ac Domini,

D. ERNESTI

HASSIÆ LANDGRAVI

& cætera.

AD R. P.

VALERIANVM MAGNI

Ord. S. Francisci Capuccinum.

DE SIC DICTA EIVS APOLOGIA
contra imaginatam sibi

Imposturas Jesuitarum.

Pacem & veritatem diligite, ait Dominus Omnipotens, Zachar. 8.

Modestia vestra nota sit omnibus hominibus, Phil. 4.

AD MODVM REVERENDI
in Christo Pater,



UM absque hoc, scribendo & concitando adeo defessus sum, ut eo generetiam cum publicis Religionis nostræ diversariis (ob id nimirum, quod eriguis in de fructus sperandus, & hæc præsertim magis, quam unquam, carnalibus & inquietate repletis temporibus, paucissimi inveniuntur, quibus unica sua salus, & agnitio veritatis, videlicet hinc & inde super te deam, sic spero, ad minimum me liberum teneri ab illa suspitione, quod in hac re militi materia, ad scribendum, & quidem contra Religiosos Catholicos, nullus me certe pruritus impulerit, non ignorans, quod alioquin plerumque, via videret Catholicos, voluntaria scripta, illam à Christo Domino tam stricte inunctam charitatem, super nos minus lædere, quam etiam inimicis Ecclesiæ in sua perversitate exultandi & eo magis se indutandi, crassam dare soleant, præcipue quod cum Psalmista Regio Psalm. 52. dicere possim: Si inimicus meus delinxisset mihi, sustinuissem utique, & si is, qui odit me, magna locutus fuisset, abscondissem me forsitan ab eo: Tu vero homo unanimes (Catholicus, Religiosus & amabilis, Dux meus & notus novus, qui semel mecum dila capiebas cibos, in domo Dei ambulavimus cum consensu, Attamen quia R. T. tam in Commentario, quam in Apologia & literis suis, contra Patri. Societ. Jesuitarum, mei variè mentionem facit, & adeo quidem, ut inde, si ita esset, nihil aliud colligi posset, quam quod te, i. reprehensibili ingratitude tractassem. 2. quod me à Patribus Societatis Jesu, per nulum, ut docet, circumduci & decipi sinerem, iidemque me, nonquam suo mancipio, in omnibus pro suo libitu mererentur, quod tamen ipsis, si præsumerent, non minus quam mihi, indecorum esset. 3. quasi tibi in me, immediate ante has ad te datis literis, quippiam indecenter scripsissem. 4. quod ad nuncum quasi Patrum